

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Saavutettavuuden valvonta

Saavutettavuusvalvonnan ohjauskirje suorien lähetysten tallenteiden julkaisusta ja kohtuuttomasta rasiitteesta

Aluehallintovirasto on digipalvelulain mukaisia valvonta- ja ohjaustehtäviä toteuttaessaan havainnut, että useat palveluntarjoajat poistavat verkkosivustoiltaan tai käyttämästään sisällönjakopalvelusta suorien lähetysten videotallenteet 14 vuorokauden kuluessa lähetyksestä tai tallenteen julkaisusta. Aluehallintovirastolle muodostuneen käsityksen mukaan palveluntarjoajat menettelevät näin digipalvelulain virheellisen tulkinnan takia. Aluehallintovirasto selvittää tällä kirjeellä digipalvelulain erityisesti suorista lähetyksistä tehtyjä videotallenteita koskevia vaatimuksia ja ohjaa palveluntarjoajia digipalvelulain mukaisesta toiminnasta.

Digipalvelulain suorien lähetysten videotallenteita koskevat vaatimukset

Digipalvelulain lähtökohtana on, että kaiken digitaalisessa palvelussa julkaistavan materiaalin tulee täyttää saavutettavuusvaatimukset sen julkaisuhetkellä. Palveluntarjoajien tulee varmistaa omien digitaalisten palvelujen osalta, että palvelu sisältöineen täyttää saavutettavuusvaatimukset, kun sisältö on palvelun käyttäjän saatavilla.

Tästä poikkeuksena on suora aikasidonnainen media eli suora verkkolähetys, jonka ei tarvitse olla saavutettavuusvaatimusten mukainen. Kuitenkin jos palveluntarjoaja jättää tallenteen saataville verkkosivustolleen tai kun palveluntarjoaja julkaisee suoran lähetyksen tallenteen verkkosivustollaan, tulee tallenne tehdä saavutettavuusvaatimusten mukaiseksi viimeistään 14 vuorokauden kuluessa lähetyksestä tai tallenteen julkaisusta.

Jos aikasidonnaista mediaa pidetään saatavilla digitaalisessa palvelussa lyhyemmän aikaa kuin 14 päivää, ei tällaiseen sisältöön käytännössä sovelleta laissa tarkoitettuja saavutettavuusvaatimuksia, vaan niiden noudattaminen jää palveluntarjoajan harkintaan. Eli jos suoran aikasidonnaisen median tallenne on alun perinkin tarkoitettu olla saatavilla vain lyhyen aikaa, ei sitä lähtökohtaisesti koske saavutettavuusvaatimukset. Lain tarkoitusta koskevan digipalvelulain säännöksen ja hallituksen esityksen perusteella aluehallintovirasto katsoo,

että soveltamisalan rajauksella tarkoitetaan sisältöjä, joiden lyhyt julkaisuaika perustuu muihin syihin kuin digipalvelulaissa säädettyjen saavutettavuusvaatimusten välttämiseen. Lyhyt julkaisuaika voi perustua esimerkiksi julkaisualustan asettamiin aikarajoihin, kuten Instagram Storiesin 24 tuntia esillä olevat aikasidonnaisen median julkaisut.

Lisäksi suorien lähetysten tallenteiden osalta on huomioitava, jos tallennetun media-aineiston sisältö käsittelee yleisön terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä olennaisia tietoja, nämä aineistot tulee asettaa etusijalle sisällön saavutettavuuden toteuttamiseksi. Näin ollen palveluntarjoajan tulisi arvioida kunkin tallenteen kohdalla erikseen, onko tarvetta saattaa videot saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi nopeamminkin kuin 14 vuorokaudessa.

Aluehallintoviraston johtopäätökset suorien lähetysten tallenteiden julkaisusta

Aluehallintovirasto on muun muassa kanteluratkaisuissaan todennut, että digipalvelulaissa säädetty 14 vuorokauden määräaika on tarkoitettu verkkoon jätettävän tai siellä julkaistavan suoran lähetysten tallenteen saavutettavuusvaatimusten toteuttamiseen. Aluehallintovirasto korostaa, että 14 vuorokauden aikarajaa tulee käyttää vain saavutettavuutta edistäviin ratkaisuihin, eikä sitä tule pitää aikarajana sille, kuinka kauan ei-saavutettavaa sisältöä saa sivustolla pitää.

Digipalvelulaki ei määrittele digitaalisen palvelun sisältöä tai sitä, kuinka kauan sisältö on yleisön saatavilla. Näin ollen aluehallintovirasto ei ota kantaa siihen, kuinka kauan palveluntarjoaja pitää tiettyä sisältöä julkaistuna digitaalisessa palvelussaan. Aluehallintovirasto korostaa, että digipalvelulakia ei kuitenkaan pidä tulkita siten, että se rajoittaa sisällön julkaisemista verkkosivustolla tai velvoittaa poistamaan ei-saavutettavaa sisältöä sivustolta.

Digipalvelulain tarkoitus on edistää jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluita. Lain tavoitteena ei näin ollen ole ei-saavutettavien sisältöjen poistaminen tai verkkosisältöjen vähentäminen. Jos saavutettavuusvaatimusten toteuttaminen aiheuttaa palveluntarjoajalle kohtuuttoman rasitteen, voi siihen vedota digitaalista palvelua koskevassa saavutettavuusselosteessa.

Muistilista suorien lähetysten tallenteisiin liittyen:

- 14 vuorokautta on tarkoitettu suorien lähetysten tallenteiden tekemiseen saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi.
- Digipalvelulain tarkoitus ei ole rajoittaa tietosisältöjen määrää digitaalisissa palveluissa eli videoita ei tarvitse poistaa, jos saavutettavuusvaatimusten toteuttaminen osoittautuu haasteeksi.

- Jos saavutettavuusvaatimusten toteuttaminen aiheuttaa kohtuuttoman rasitteen, siihen tulee vedota saavutettavuusselosteessa.

Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoaminen

Digipalvelulain mukaan saavutettavuusvaatimuksista voi poiketa tilapäisesti, jos saavutettavuusvaatimusten toteuttaminen aiheuttaisi organisaatiolle kohtuuttoman rasitteen.

Kohtuuttomaan rasitteeseen ei voi vedota koko digitaalisen palvelun osalta, vaan ainoastaan niiden palvelun osien osalta, joiden toteuttaminen saavutettavuusvaatimusten mukaiseksi on vaikeaa. Kohtuuttomaan rasitteeseen ei voi vedota silloin, kun hankitaan täysin uusi verkkopalvelu, vaan digipalvelulaki velvoittaa palveluntarjoajaa huolehtimaan hankintavaiheessa, että hankittava digitaalinen palvelu on saavutettavuusvaatimusten mukainen.

Kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota ainoastaan, jos palveluntarjoaja ennakkoon tehdyn saavutettavuusarvioinnin perusteella voi osoittaa vaatimusten toteuttamisen aiheuttavan organisaation toiminnalle kohtuuttoman rasitteen.

Kun palveluntarjoaja arvioi mahdollisuutta vedota kohtuuttomaan rasitteeseen, on palveluntarjoajan otettava huomioon erityisesti vammaisten ihmisten tarpeet käyttää kyseistä palvelua sekä palveluntarjoajan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus. Nämä kaikki tekijät tulee siis huomioida. Kohtuuttomaan rasitteeseen ei voi vedota pelkästään resurssien tai määrärahojen puutteella.

Palveluntarjoajan on kerrottava saavutettavuusselosteessa kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamisesta ja sen perusteluista samassa yhteydessä, jossa kerrotaan, mitkä osat eivät toteuta saavutettavuusvaatimuksia ja miksi. Selosteella on tuotava esiin, miksi ja miltä osin digitaalisessa palvelussa on vedottu kohtuuttomaan rasitteeseen ja millä perustein. Selosteella tulee olla myös tieto, miten sisällön tai palvelun voi saada vaihtoehtoisella tavalla. Aluehallintovirasto kehottaa lisäämään selosteelle myös aikataulun, milloin puutteet korjataan, jos korjausaikataulu on mahdollista arvioida.

Palvelun käyttäjällä on oikeus pyytää palveluntarjoajalta tarkennuksia kohtuuttoman rasitteen perusteluihin. Käyttäjällä on myös oikeus saada sisältö tai palvelu saavutettavuusvaatimukset toteuttavassa muodossa tai muulla palvelunkäyttäjälle vaihtoehtoisella saavutettavalla tavalla, jos sisältö tai palvelu on oleellinen käyttäjän etujen, oikeuksien tai velvollisuuksien selvittämiseksi tai toteuttamiseksi. Esimerkiksi, jos videolla on ohjeita velvollisuuksien toteuttamiseksi, on käyttäjällä mahdollisuus pyytää sisältö saavutettavassa muodossa tai muutoin palvelun käyttäjälle

saavutettavalla tavalla. Sen arvioiminen, millä tavalla sisältö annetaan, jää palveluntarjoajan arvioitavaksi huomioiden kuitenkin palvelun käyttäjän kannalta saavutettava tapa.

Muistilista kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamiseen liittyen:

- Arvio kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamisesta tulee tehdä etukäteen.
- Kohtuuttomaan rasitteeseen vedotessa tulee ottaa huomioon kaikki seuraavat tekijät: vammaisten ihmisten tarpeet käyttää kyseistä palvelua sekä palveluntarjoajan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus.
- Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamisen perustelut on kerrottava saavutettavuusselosteella ja lisäksi aluehallintovirasto suosittaa kertomaan korjausaikataulun.
- Kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota vain väliaikaisesti ja vain niiden palvelun osien osalta, joiden toteuttaminen saavutettavuusvaatimusten mukaiseksi on vaikeaa.
- Kohtuuttomaan rasitteeseen ei voi vedota tilanteissa, joissa palveluntarjoaja hankkii uuden digitaalisen palvelun tai uusii digitaalisen palvelun alustan kokonaan.

Aluehallintoviraston toimivalta

Digipalvelulain mukaan Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo muun muassa digipalvelulain 3 luvussa säädettyjen vaatimusten ja velvollisuuksien noudattamista. Digipalvelulain mukaan aluehallintoviraston tehtäviin kuuluu muun muassa yleisen ohjauksen ja neuvonnan antaminen sekä viestintä lain 3 luvussa säädettyjen vaatimusten ja velvollisuuksien toteuttamisesta sekä lain säännösten sisällöstä.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) 1–3 §, 7–10 §, 12 §

Lisätietoja:

Sanna Sinisalo, ylitarkastaja, 029 016 687, sanna.sinisalo@avi.fi

Johanna Kuokkanen-Muotka, lakimies, 029 016 574, johanna.kuokkanen-muotka@avi.fi